

**APLIKOVANÁ VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE
PSY260**

PREZENČNÍ STUDIUM

Fakulta sociálních studií MU
2011

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA

Kurz navazuje na výuku vývojové psychologie I a II. Cílem je rozvíjet poukázat na širší aplikačních možností vývojové psychologie se zaměřením na prohloubení poznatků v oblasti výzkumu, jejich implementace do praxe, možnosti prevence a intervence u dětí, dospívajících a dospělých v různých kontextech (např. škola, rodina ...). Na přednáškách a seminářích budou přednášena a diskutována následující témata:

1. **Úvod do aplikované vývojové psychologie.** Koncept celoživotního utváření (life span development) jako teoretické východisko pro aplikaci vývojově psychologických poznatků. Průniky vývojové psychologie s dalšími psychologickými disciplínami (např. psychologie osobnosti, sociální psychologie). Aplikace poznatků jiných vědních oborů (např. sociologie, kulturní antropologie, lékařských věd) ve vývojové psychologii. Uplatnění vývojové psychologie v komplexnějších teoretických modelech (např. tzv. pozitivního či zdravého vývoje) a v praktických aplikacích psychologie (např. tzv. růstové skupiny).
2. **Hyperkinetická porucha /ADHD: potíže s neklidem nejen v dětství**
Vymezení (základní přístupy medicínský vs. psychosociální); diagnostika; problémy s diagnostikou; symptomatologie; vývojová perspektiva (podoba symptomů v jednotlivých etapách vývoje). Modely etiologie ADHD, prevalence, komorbidita.
Souvislosti v oblasti rozumového vývoje, akademické úspěšnosti; interpersonální kontext.
Léčba a intervence (farmakoterapie, behaviorální terapie, poradenství, rodičovské skupiny, trénink sociálních a emočních dovedností aj.)
3. **Psychologie nadaných dětí a dospívajících** (inteligence, koncepce nadání, talent, základní pojmy a výzkumy, typické kognitivní a sociální charakteristiky a problémy nadaných jedinců v různých vývojových etapách, identifikace nadaných psychologem a učitelem).
4. **Péče o dítě s (mentálním) postižením** Rodiče, kteří vychovávají dítě s postižením, čelí řadě nesnadných úkolů: na počátku se vyrovnávají s postižením u vlastního potomka a učí se přijmout roli „rodiče postiženého dítěte“. Další období rodinného soužití přináší nové úkoly a výzvy, jako např. otázky spojené se vzděláváním dítěte, smysluplným trávením jeho času, jeho samostatným bydlením, aj. Přednáška bude reflektovat jak obtíže rodičů spojené s péčí o dítě s postižením, tak také jejich zdroje zvládnutí, a také potenciální specifický přínos, který mohou v kontextu své specifické rodičovské zkušenosti prožívat.
5. **Pozdní stáří a smrt** (fyzické a psychické stárnutí, deteriorace mentálních funkcí, prožívání a emoce ve stáří. Nemocné stáří – vnímání nemoci, vyrovnávání se se smrtí, smrt jako poslední vývojová fáze člověka. Sociální kontext, rodinné zázemí, samota, strach ze stáří.). umírání a smrt jako vývojové stadium, vyrovnávání se se ztrátou, psychologická práce s umírajícími pacienty – principy komunikace, doprovázení, potřeby.
6. **Vývojová psychopatologie** (normální a abnormální vývojové procesy, klasické a moderní pojetí vývojové psychopatologie, rizikové a projektivní faktory, perspektiva klinické psychologie, poradenství, terapie).

Určeno: Bakalářské studium jednooborové psychologie

Garant:

PhDr. Miroslava Štěpánková, Ph.D., e-mail: stepanko@fss.muni.cz

Vyučující (v abecedním pořadí):

Mgr. Radka Alexandrová e-mail: radka.alexandrova@gmail.com

Mgr. Lenka Lacinová, Ph.D. e-mail: lacinova@fss.muni.cz

prof. PhDr. Petr Macek, CSc. e-mail: macek@fss.muni.cz

doc. Mgr. Šárka Portesová, Ph.D. e-mail: portes@fss.muni.cz

PhDr. Miroslava Štěpánková, Ph.D. e-mail: stepanko@fss.muni.cz

PhDr. Jan vančura, Ph.D. e-mail: vancura@fss.muni.cz

Obsahové a časové rozvržení kurzu:

Harmonogram výuky:

22.2.	prof. PhDr. Petr Macek, CSc. P1 Úvod do aplikované vývojové psychologie
1.3.	PhDr. Miroslava Štěpánková, Ph.D. S1 Aktuální témata aplikované vývojové psychologie (vývoj v kontextu rodiny), zadání semestrální skupinové práce
8.3.	Mgr. Lenka Lacinová, Ph.D. P2 Hyperkinetická porucha /ADHD: potíže s neklidem nejen v dětství
15.3.	Mgr. Lenka Lacinová, Ph.D. S2 Hyperkinetická porucha /ADHD: potíže s neklidem nejen v dětství
22.3.	doc. Mgr. Sárka Portešová, Ph.D. P3 Psychologie nadaných dětí a dospívajících
29.3.	doc. Mgr. Sárka Portešová, Ph.D. S3 Psychologie nadaných dětí a dospívajících
5.4.	PhDr. Jan vančura, Ph.D. P4 Péče o dítě s (mentálním) postižením
12.4.	PhDr. Jan vančura, Ph.D. S4 Péče o dítě s (mentálním) postižením Průběžný písemný test
19.4.	Mgr. Radka Alexandrová P5 Pozdní stáří a smrt
26.4.	Mgr. Radka Alexandrová S5 Psychologická práce s umírajícími
3.5.	PhDr. Miroslava Štěpánková, Ph.D. P6 Vývojová psychopatologie
10.5.	PhDr. Miroslava Štěpánková, Ph.D. S6 Prezentace skupinových projektů
Důležité termíny:	
10.3.	Ukončení registrace týmů
12.4.	Průběžný test
9.5.	Odevzdání prezentace
17.5.	Odevzdání skupinové seminární práce

Požadavky na ukončení kurzu

Ukončení kurzu:

Kurz je ukončen zkouškou. Hodnocené součásti zkoušky jsou:

- aktivní účast na semináři
- průběžný písemný test
- týmová práce (esej a prezentace) splňující požadovaná kritéria
- závěrečný písemný test (viz níže).

Podmínky ukončení kurzu:

- **účast** na seminářích (povolená absence max 2h), předpokládá se aktivní zapojení studentů při výuce.
- **průběžný písemný test**
test bude realizován na začátku semináře č. 4 (12.4.) a bude ověřovat orientaci v probraných oblastech.
- **závěrečný písemný test**
- **týmová práce**

Týmová práce je realizována ve dvou výstupech:

- a) jako esej (rozsah eseje 27000 – 30000 znaků, 15-17 normostran)
- b) prezentace na semináři. Hlavním cílem je v 15 minutách poutavě přiblížit zvolené téma. Prezentace má směřovat též ke skupinové diskusi položením 2-3 otázek.

Velikost týmu 4-5 osob. Termín pro sestavení týmů a jejich registraci v IS 10.3. 2011. Odevzdání prezentace do IS před prezentací na semináři, nejpozději 9.5.2011. Téma skupinové práce volí studenti z nabídnutých okruhů (níže). Hodnotí se zúžení tématu a orientace v něm, kritické zhodnocení stavu poznání v dané oblasti, naznačení implikace do praxe, poukázání na možnosti výzkumu v potřebné oblasti, přiblížit stav konkrétní intervenčních popř. preventivních strategií v dané oblasti (poradenská oblast, výchova, vzdělání, podpora a pomoc rodině). Samozřejmostí je práce s literaturou. Formát práce umožňuje zpracovat rozhovory, návržení preventivního programu, využití videa pro ilustraci v prezentační části, zapracování kasuistiky a další. Seminární práce se odevzdává nejpozději 17.5. 2011.

- **Reflexe týmové práce**

Studenti se zaměří na zhodnocení eseje (spokojenosti s výsledkem, silné stránky, omezení), zhodnocení skupinové práce. Minimální rozsah 1 NS (1800 znaků).

Témata pro skupinovou práci, JS 2011

7. **Hyperkinetická porucha /ADHD** Souvislosti v oblasti rozumového vývoje, akademická úspěšnost, rodičovské podpůrné skupiny, důraz na kontext. Konzultace: L. Lacinová
8. **Psychologie nadaných dětí a dospívajících** (problémy nadaných jedinců v různých vývojových etapách. Nadané dítě ve škole. Jak můžeme nadání zmařit? Konzultace: Š. Portešová
9. **Dítě s (mentálním) postižením v rodině** (obtíže rodičů spojené s péčí o dítě s postižením, zdroje zvládnání, zkušenosti s integrací dětí s postižením. Dítě s postižením v kontextu školy, omezení a možnosti. Konzultace J. Vančura
10. **Pozdní stáří** (sociální kontext, rodinné zázemí, samota, strach ze stáří, různé podoby stáří, problémy v mezigeneračním soužití...) Konzultace: M. Štěpánková
11. **Dítě v ohrožení** (týrané, zneužívané, zanedbávané dítě, dítě jako svědek domácího násilí, rizikové a protektivní faktory, změny dětského prožívání, možnosti pomoci, podpory). Konzultace: M. Štěpánková

Za samozřejmost se považuje práce s odbornými periodiky a elektronickými databázemi.

Upozornění:

Písemné práce studenti vypracovávají samostatně s použitím relevantní literatury. Dbejte na dodržování citačních pravidel, v případě, že citujete jiné autory. Práce jiných autorů vydávané za vlastní jsou považovány za plagiát. Takový počin je automaticky považován za nesplnění zadaného úkolu, porušení studijních povinností s následkem disciplinárního řízení.

Hodnocení

Studenti mohou získat celkem 100 bodů, minimální počet bodů je 50

	Maximum bodů	Minimum bodů
Průběžný písemný test	10	0
Esej 23 Volba tématu (specifikace problému, teoretické zakovení, přiléhavý název vs. obsah) (5) Aplikační rámec (způsob zpracování, propojení s teorií, praktická aplikace, originalita) (15) Literatura (3) Prezentace 12 Poutavé a srozumitelné představení tématu, orientace v problematice, navození diskuze a reakce na dotazy	35	18
Reflexe skupinové práce	10	0
Závěrečný písemný test	45	20

přebodovat

100-86	A
85-75	B
74-65	C
64-55	D
54-50	E
49 a nesplnění minimálního počtu bodů v eseji a závěrečném testu, popř. nesplnění požadavku.	F

Literatura:

Téma 1:

Lerner, R. M., Fisher, C. B. (2000). Toward a Science for and of the People: Promoting Civil Society through the Application of Developmental Science.

Child Development; 71, 11-20.

Millová, K. (2009). Analýza některých současných teorií celoživotního vývoje. E-psychologie, 3, 45 – 54.

Durkin, K (1995). Developmental social psychology. Cambridge, MA: Blackwell Publishers. (str. 2 – 9).

Nicole Zarrett, N., Lerner, R. M. (2008). Ways to promote the positive development of children and youth. Child Trends, Washington, DC, www.childtrends.org

Téma 2:

Drtílková & O. Šerý et al. (2007). *Hyperkinetická porucha/ADHD*. Praha: Galén.

Kolčárková, I., & Lacinová, L. (2008). *Rodičovství očima matek neklidných dětí*. Brno:

Barrister&Principal

Lacinová, L., & Škrdlíková, P. (2008). Koncepce a teoretická východiska práce s rodičovskou skupinou Klubu rodičů a přátel neklidných a hyperaktivních dětí. *E-psychologie* [online], 2(4), 47-57. Dostupné z www: <http://e-psycholog.eu/pdf/lacinova_et al.pdf>.

Mertin, V. (2004). ADHD – pohled psychologa. *Pediatric pro praxi*, 2, 58-61. (On-line), dostupné z <http://www.pediatricpropraxi.cz/magno/ped/2004/mn2.php>

Paclt, I. a kol. (2007). *Hyperkinetická porucha a poruchy chování*. Praha: Grada.

Prekopová, J., & Schweizerová, Ch. (2008). *Neklidné dítě*. (2. vydání). Praha: Portál.

Téma 3:

Povinná literatura:

HŘÍBKOVÁ, L. Nadání a nadání. Praha: GRADA, 2008.

DOČKAL, V. Zaměřeno na talenty, aneb nadání má každý. Praha: Nakladatelství LN, 2005.

PORTEŠOVÁ, Š. Skryté nadání : psychologická specifika rozumově nadaných žáků s dyslexií.

Masarykova univerzita. 2009.

Doporučená literatura:

LAZNIBATOVÁ, J. Nadané dieťa - jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie. 1. vydání. Bratislava: IRIS, 2001.

FOŘTÍKOVÁ, J. Talent a nadání - jejich rozvoj ve volném čase. 2. revidované vydání. Praha: IDM MŠMT, 2009.

STERNBERG, R. J. Úspěšná inteligence: jak rozvíjet praktickou a tvůrčí a inteligenci. Praha: GRADA, 2001.

Téma 4:

Matějček, Z. (2005). *Psychologické eseje z konce kariéry*. Praha, Karolinum.

kap. Rána do srdce, str. 182 – 187.

Matějček, Z. (2001). Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí. Jinočany, H&H.

Matějček, Z., Dytrych, Z. (1997). Jak a proč nás trápí děti. Praha, Grada, 1997.

kap. Děti s vážnějším postižením, str. 67 – 82.

Vančura, J. (2007). *Zkušenost rodičů dětí s mentálním postižením*. Barrister & Principal.

Téma 5:

Literatura bude upřesněna

Téma 6:

Povinná:

Cummings, E.M., Davies, P.T., Campbell, S.B. (2000): *Developmental Psychopathology and Family process. Theory, research and clinical implications*. New York: The Guilford Press. S. 251 – 298

Langmeier, J.; Krejčířová, D. (1998): *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, str. s. 295-313

Doporučená:

Geldard, Kathryn - Geldard, David (2008). *Dětská psychoterapie a poradenství*. Praha : Portál,.

Lerner, R.M., Jacobs, F., Wertlieb, D. (2005): *Applied Developmental Science. An Advanced Textbook*, Sage Publications

Littleton, K., Sheehy, K., Wood, C. (2006): *Developmental Psychology in Action (Child Development)*. Blackwell Publishing

Langmeier, J., Balcar K., Špitz, J. (2000): *Dětská psychoterapie*. Praha: Portál.

Wenar, Ch., Kerig, P. (1990): *Developmental psychopathology From Infancy through Adolescence*. New York: McGraw-Hill.

Periodika:

Zejména: *Journal of Applied Developmental Psychology*